

RØSTEN

Reformen og folkekirken

Kirken har stadig meget at tilbyde folkeskolen, siger eksperter.

Viby Kirke

Aarhus-bydelens vartegn afløste sandsynligvis en ældre stavkirke i området.

Præsten i

hjemmeplejen

I Odder kan alvorligt syge og døende få besøg af hjemmeplejepresten Sonja Nicolaisen.

Grønlændere

får egen præst

Oline Berthelsen er ny præst for grønlænderne i Danmark.

Stort tema om
**Folkeskole-
reformen**

Velkommen til!

REDAKTION

Folkekirkeinfo, Kirken i Østjylland

LAYOUT & ANSVARSHAVENDE

Martin Høybye

BILLEDER

Fotografer i dette nummer:

Henrik Søgaard Mikkelsen,
Kristeligt Dagblads Forlag, Bo
Grünberger, Martin Høybye.

FORSIDE

Hjemmeplejepræst Sonja Nicolaisen.

ANNONCER

Hvis du ønsker at annoncere i Røsten, skal du rette henvendelse til mailadressen herunder.

DEADLINE

Henvendelser, der ønskes taget i betragtning til udgivelse i bladet, kan sendes til mailadressen herunder. Deadline henholdsvis: 1. juni, 1. oktober, 1. januar, og 1. april.

KONTAKT

martin@folkekirkeinfo.dk

”Børn, lærere, forældre, pædagoger og skoleledere er i gang med den største forandring af folkeskolen i mange år. Det er en fælles udfordring at få det til at fungere. Der er nye undervisningsmetoder og samarbejdsformer, som skal prøves af, og som måske bliver bedre i andet forsøg end i første. Det er sjældent, alting virker, lige som det skal fra dag ét.”

Ordene er statsminister Helle Thorning-Schmidts, og de faldt under Folketingets afslutningsdebat, den 10. juni i år. Der er ingen tvivl om, at folkeskolereformen bliver en stor udfordring for de implicerede. Ikke mindst fordi man mærker, at det ikke er lige nemt for alle at have hjertet med i den indsats, der skal gøres, for at få reformen til at blive en succes. Nogle er blevet trådt over tæerne, andre føler, at de mangler redskaberne, og atter andre er bange for, at skolen nu kommer til at fylde for meget i børnenes liv. Men der er selvfølgelig også dem, der ser frem til de nye muligheder, som reformen fører med sig.

Sådan er det selvfølgelig også inden for folkekirken, der har et gammelt og velafprøvet samarbejde med skolen. I dette nummer af Røsten kigger vi

derfor nærmere på reformens betydning for folkekirken, hvor det særligt er konfirmandundervisningen, der er i spil. Læs fx baggrundsartiklen, hvor John Rydahl, som er talsmand for Folkekirkenes Skoletjeneste og formand for Religionslærerforeningen fortæller, at der er grænser for, hvor markant tingene kan blive ændret, da lovgrundlaget stadig er det samme. Han suppleres af Dorete Kallesøe, lektor ved Nr. Nissum Seminarium, der minder om, at folkekirken har meget at tilbyde folkeskolen i en tid, hvor religionsfaget er kørt ud på et sidespor mange steder.

Vi har også talt med to præster fra stiftet, der henholdsvis har en positiv og negativ opfattelse af reformen. Og så kan du læse om, hvad Lars Nymark Heilesen fra Århus Stiftscentral kan tilbyde dem, der måtte mangle inspiration eller værktøjer, når reformen skal implementeres.

Vanen tro byder magasinet også på boganmeldelser, portrætter og et indblik i en af stiftets kirker.

Kontakt os endelig med feedback, eller hvis du sidder med et forslag til emner, du gerne så, at vi tog op her i Røsten.

Varme hilsner

Folkekirkeinfo

INDHOLD

4 Nyt & nyttigt

6 Nye ansigter

8 Reformen og Folkekirken

12 Kirken skal genopdage sig selv

16 Med bukserne nede

20 Tilbyder kursus i reformen

22 Sonja er præsten i hjemmeplejen

26 Anmeldelse: Tilgivelsens bog

30 Indblik: Viby Kirke

Løgstrup om livsoplysning og sammenhæng

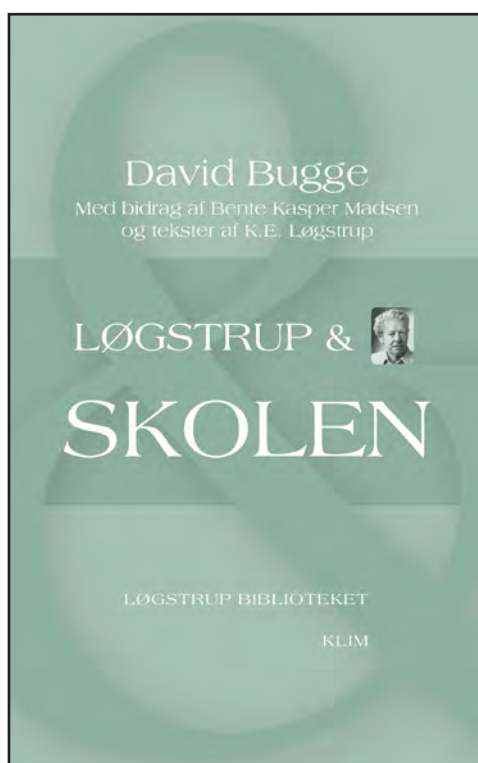
K.E. Løgstrups tanker om skole, undervisning og menneskeliv bliver udfoldet vedkommende og ligefremt i den nye bog 'Løgstrup og skolen.' Tre Løgstrupstekster danner udgangspunkt for et givende indblik i både hans skolesyn og filosofiske tænkning, hvilket viser sig at hænge tæt sammen.

I maj blev bogen lanceret sammen med værket "Det uomtvistelige" ved et seminar på Aarhus Universitet. Den rummer med sine tre dele tre forskellige vinkler. Først tre Løgstrupartikler om skole, dernæst teolog og Løgstrupspecialist David Bugges grundige gennemgang af nogle af Løgstrups kernebegreber med udgangspunkt i de tre tekster. Til sidst følger en artikel af seminarielæktor Bente Kasper Madsen, der fører skoletankerne ind i en tid med skolereform og kompetencytteri.

Bogen er en lettilgængelig introduktion til K.E. Løgstrups skolesyn, der viser sig at have nær sammenhæng med hans fænomenologiske tænkning. Mange af Løgstrups kernebegreber er blevet alment kendte, såsom spontane og suveræne livsytringer, urørlighedszone, talens åbenhed og tillid. De fremgår af de tre Løgstrupstekster, og Bugge udfolder kyndigt,

hvordan begreberne er på banen overalt i Løgstrups forskelligartede forfatterskab.

Løgstrup skriver, at man skal vogte sig for "at reducere skolens formål til at være uddannelse". For uddannelse er blot et afkast af tilværelsesoplysningen.

Opdragelse til demokrati, siger Løgstrup, må ikke blive skolens formål, det vil være en overbelastning, som det ikke er skabt til at bære. For demokratiet "er en skikkelig måde at være uenig på".

Hans tanker er sædvanen tro åbne mod den brede, omgivende kultur og David Bugge og Bente Kasper Madsen gør klart rede for hans skolesyn og fæmenologi, så det fremtræder aktuelt, relevant og tankevækkende. Skole må fortsat være stedet for sammen at finde ud af tingene og finde sammenhænge. Facit findes ikke,

men i denne bog er givet basis for tænkning, samtale og aktuel skoledebat.

Læs hele Unna-Pernille Gjørups omtale på:

www.kirkenioestjylland.dk

Løgstrupbiblioteket, Forlaget Klim, 160 s, kr. 229,-

Folk er begyndt at reagere på de dyre begravelser.

Til vor lille gerning ud...

“Kom ikke og sig, at den danske folkekirke er kedelig. For der er rigtig meget at grine af,” står der i pressemeddelelsen til den kendte bladtegner Julius’ nye bog ”Til vor lille gerning ud...”. Og at der er noget om snakken, dokumenterer han i samarbejde med journalisten og forfatteren Chr. Rimestad i udgivelsen, hvor de har samlet mere end 100 tegninger fra henvendte 20 år med det til fælles, at de handler om kirkelivet i Danmark.

Det er tegninger, der med et glimt i øjet kommenterer på alt fra den nye salmebog over de elektroniske kirkebøger til menighedsråd på udflugt efter en troende præst. Desuden de mange bestræbelser på at lokke flere danskere i kirke om søndagen, samt en lang række andre temaer. Og selv om nogle af tegningerne har en snes år på bagen, er mange af dem stadig forbavsende aktuelle.

119 sider, Forlaget Mikro, 149 kr.

Nye ansigter

ORDINATION I DOMKIRKEN

14. august, 2014 blev cand.theol. Thit Kirkeby-Hinrup og cand.theol. Kristian Vestergaard ordineret af biskop Kjeld Holm i Aarhus Domkirke.

Thit Kirkeby-Hinrup har fået ansættelse som sognepræst ved Hvorslev-Gerning-Vellev Pastorat med forpligtelse i Ulstrupbro-Vester Velling-Sønder Vinge og Vejerslev-Aidt-Thorsø pastorater. Kristian Vestergaard har fået ansættelse som sognepræst ved Randers Sct. Peders Pastorat.

Grønlandere får egen præst

Oline Berthelsen er netop blevet ansat i en ny stilling som præst for grønlanderne i Danmark. Det er et stort embede, der dækker hele Danmark og en menighed på omkring 15.000 mennesker. Men hun tager det stille og roligt og glæder sig bare til at kunne være præst for grønlanderne og kunne tilbyde dem gudstjenester på deres eget sprog.

GUDSTJENESTER PÅ EGET SPROG

”Selvom mange grønlandere bor i Danmark, så er det ikke alle, som kan tale sproget, så det er dejligt at kunne gå til gudstjeneste og høre den på sit eget sprog,” fortæller hun.

Oline Berthelsen har fungeret som præst i Grønland i 14 år, og det var et job, hun var meget glad for. Da hun blev 60, fik hun mulighed for at gå på pension, men efter at have været pensionist i et år måtte hun se i øjnene, at det slet ikke gik.

”Jeg blev pensioneret, da jeg blev tres, men det gik ikke, for jeg kunne ikke finde ud af at gå hjemme. Så så jeg stillingen, og jeg tænkte, at jeg måtte prøve noget helt nyt,” siger hun.

Og det var en helt ny udfordring, Oline Berthelsen gav sig i kast med.

”For det første er det et helt andet land, end jeg er vant til, men jeg ved, at grønlanderne i Danmark gerne vil have en grønlandsk præst, og så må jeg prøve, om ikke jeg kan hjælpe til,” forklarer hun.

Oline Berthelsen er ny præst for grønlandere i Danmark

FORENINGERNE ER MENIGHEDSRÅD

Oline Berthelsen har ikke et almindeligt menighedsråd som andre præster, men i stedet har hendes stilling hjemme i Vor Frue Sogn midt i Aarhus. Hun bor selv i Aalborg, og hun samarbejder tæt med alle de grønlandske foreninger, som findes rundt om i landet.

”Mit ’menighedsråd’ er grønlanderforeningerne rundt om i landet. Det er i et samarbejde med dem, at jeg skal tilrettelægge mit arbejde. Der bliver en del rejsevirkomhed. Nu har jeg kun været ansat siden 1.

juni, men jeg har da været i Esbjerg, Aalborg, Aarhus

og Viborg, så der bliver en del rejsedage hen ad vejen.”

Vil man gerne have Oline Berthelsen ud for at holde gudstjeneste, dåb, bryllup, begravelse eller måske bare til en samtale, så skal man blot kontakte hende, og så får hun passet besøget ind i sit program.

Tema

Reformen & folkekirken

Med den nye folkeskolereform bliver timetallet hævet, så de unge i 7. til 9. klasse skal gå i skole 35 timer om ugen. Det kan lægge pres på skolernes planlægning og rokke ved princippet om, at konfirmationsforberedelsen er noget, der nødvendigvis ligger i formiddagstimerne. For kirken gælder det om at holde sig til og skærpe argumenterne, for den har stadig meget at tilbyde folkeskolen, siger eksperter.

Af Martin Høybye

SKOLEN OG KIRKENS samarbejde er de fleste steder gammelt og velfungerende. Men på grund af kravet om flere undervisningstimer, vil man mange steder have konfirmationsforberedelsen i kikkerten som et sted, hvor der i stedet kan lægges almindelig skoleundervisning. Den gamle ordning, hvor det har været udbredt, at de unge har gået til præst i formiddagstimerne en gang om ugen, bunder i tradition og er ikke en aftale, der er nedfældet nogen steder. Men selvom flere skoler fremover måtte ønske at rykke konfirmationsforberedelsen til et andet tidspunkt, skal de dog tilbyde kirken, at timerne kan ligge inden for skoletiden:

”Lovgrundlaget er det samme som tidligere, hvorfor den lokale kirke og skole indbyrdes skal aftale placeringen af konfirmationsforberedelsen. Fra skolens side kan det ikke foreslås at lægge afviklingen af konfirmationsforberedelsen uden for normal undervisningstid, som er kl. 8-16 på hverdage. En sådan placering kan alene ønskes fra kirkens side,” siger **John Rydahl**, der er talsmand for Folkekirkens Skoletjeneste og formand for Religionslærerforeningen.

MANGE LØSNINGER I SPIL

Hvordan, puslespillet ender med at blive samlet, afhænger af, hvad man har aftalt lokalt. Der er en mængde løsninger i spil som aften- og weekendundervisning, hele dage af oplysende karakter uden forkyndende indhold. De nye muligheder – eller begrænsninger – alt efter hvordan man ser på det, deler vandene.

Groft sagt mener skeptikerne, at det bliver tæt på umuligt at få kabalen til at gå op i sogne, hvor der er mange konfirmandhold, ligesom nogle mener, at eftermiddagstimer vil komme til at gå ud over præstens øvrige arbejde med begravelser, husbesøg og andet. (Eftermiddagstimer har man dog haft, blandt andet flere steder på Sjælland, i en årrække). Fortalerne derimod ser eksempelvis en kvalitet i at kunne bruge hele dage sammen med konfirmanderne, hvor man både kan nå at se en film og få talt ordentligt om den bagefter, tage på besøg ved fængselspræsten eller andet, som førhen ikke var muligt at nå på to timer.

John Rydahl forventer ikke, at tilrettelæggelsen af konfirmationsforberedelsen kommer til at volde store problemer i praksis men opfordrer til, at kirken skærper argumenterne over for skolen:

SKAL INDDRAGE LOKALMILJØET

”Præsterne skal blot forholde sig, som de altid har gjort og anvende saglige argumenter for deres ønsker. Men det er da muligt, at flere skoler vil benytte reformen som anledning til at argumentere for en placering af konfirmationsforberedelsen om eftermiddagen, hvorfor kampen kan blive lidt hårdere,” vurderer han.

Med indførelsen af folkeskolereformen flytter skoletiden sig ind over områder, hvor også foreninger som sportsklubber og musikskoler er aktive. Men vil barnet fx gå til violin eller sport uden for skolen, bliver der mulighed for at få denne aktivitet godkendt som understøttende undervisning, så længe skolen laver samarbejdsaftaler med musikskoler og idrætsforeninger om undervisningsopgaver i skolens regi. Skolen er med den nye reform i det hele taget forpligtet til at inddrage lokalsamfundet i langt højere grad end før – og her mener John Rydahl, at kirken skal være klar til at springe til.

“Det nye i skolereformen er, at skolen i højere grad er forpligtet på at inddrage lokalmiljøet i undervisningen. Og her har kirken i modsætning til så mange andre både en organisation og ressourcer til at indgå i et sådant samarbejde, hvorfor man blot skal byde sig til. Dog som kirke ‘med lille k,’ da forkyndelseselementet ikke kan inkluderes i skolens undervisning,” siger John Rydahl.

KIRKEN MÅ STÅ MERE TYDELIGT FREM

Dorete Kallesøe er cand. theol. og lektor på Nr. Nissum Seminarium, hvor hun underviser kommende lærere i blandt andet kristendomskundskab, livsoplysning og medborgerskab. Hun mener også, at kirken har meget at byde på.

”Kirken er jo netop et sted, hvor kulturens og historiens store fortællinger holdes i hævd. Men de skal præsenteres for de unge som inspirationsmateriale til nutidige refleksioner over livet, ikke som en antikvitetsbutik. Fra kirkens synspunkt skal man værne om, at den store del af den døbtte befolkning, der vælger at gå til konfirmandundervisning ikke svinder for voldsomt. Så man må være lidt taktisk og sørge for ikke at komme til at konkurrere unødigt med andre fritidstilbud. Dog kan konkurrencesituationen sikkert ikke helt undgås, så kirken må stå mere tydeligt frem og vise og fortælle børn og forældre på deres sprog, hvad den har et tilbyde, og hvorfor det er vigtigt,” siger hun.

Dorete Kallesøe oplever, at kristendomsundervisningen har trange kår rundt omkring på mange af landets skoler. Faget har lav prioritet, timerne bruges til andre fag, lærerne er ikke linjefagsuddannede, og de kommer ikke på kurser i faget, ligesom der som regel ikke er råd til de nyeste undervisningsmaterialer. Derfor kan kirken også tilbyde en faglig kvalitet, som mange skoler ellers ikke besidder

på området.

”Den måde, kirken i dag møder skolen, er gennem det mere og mere omfattende skolekirke-samarbejde, som kirken har sat i gang. Her tilbyder kirken både materiale, efteruddannelse og sparring til lærerne. Denne sammenblanding af kirke og skole kan man selvfølgelig være imod, da skolen jo i princippet er sekulær. Men man må efter min mening erkende, at så længe skolen eller staten ikke selv har indset fagets vigtighed, er der ikke andet at gøre end at tage imod kirkens udmærkede – og ikke forkyndende – tilbud med kyshånd,” mener Dorete Kallesøe.

KONFIRMANDUNDERVISNING KAN STILLE DE STORE SPØRGSMÅL

Meget i konfirmationsforberedelsen har også karakter af livsoplysning og almen dannelse. Og det kan ifølge Dorete Kallesøe være en stor kvalitet for unge mennesker, når de mødes af et rum, hvor der er plads til at stille de store spørgsmål:

”Når konfirmandundervisningen er bedst, stiller den de store spørgsmål, som ingen andre tør eller har tid til at stille: Er der en mening med tilværelsen? Hvad er godt og ondt? Skal vi tilgive eller straffe? Er fællesskabet vigtigt?”

- “Naturligvis har kristendommen et eller flere svar på disse spørgsmål. Men før præsten løfter sløret for det, er børnenes refleksion og samtale vigtig. Jeg tror ikke, at en direkte forkyndelse som: ”Du skal mene det her!” er mulig. Og hvem ønsker også kristne robotter? De unge får i bedste fald nogle meninger at spille bold opad og selv danne sig deres holdning,” forklarer Dorete Kallesøe. ■

Kirken skal

genopdage

sig selv

Med den nye folkeskolereform følger en masse muligheder for folkekirken, der bør nærme sig folkeskolen og engagere sig mere i dens undervisning. Det mener René Hæg, der er præst i Klosterkirken i Horsens.

Kirken skal genopdage sig selv

Af Bo Grünberger

SIN PRÆSTEGERNING UNDERVISER René Høeg bl.a. konfirmandhold på en specialskole. Han har haft et godt forhandlingsforløb med skoleledelsen, der har spurgt, om han ikke vil fortsætte med at have formiddagsundervisningen.

På det punkt kan man sige, at René Høeg har været heldig, da der også er præster, som pludselig må finde sig i at have eftermiddagsundervisning eller måske mister dobbeltlektionerne, som de har været vant til at have.

Men selvom René Høeg anerkender, at man kan være udfordret som præst, hvis man skal lægge sin undervisning om, så peger han på, at folkeskolereformen åbner op for en række muligheder som f.eks. heldagsforløb.

SAMARBEJDE MED LÆRERNE

”Jeg tror, de fleste præster vil opdage, at det er rigtig fedt at have de dagsseminarer, fordi man kan nå hinanden på en helt anden måde, end man kan på 45 eller 90 minutter. Der kan man netop arbejde med ‘performativer’ frem for ‘informativer,’ som er et af mine slagord. Altså, at den formidling, hvor man sidder og fortæller i 45 minutter, og hvor eleverne sidder og lytter, den lagrer sig ikke på samme måde, som hvis de er integrerede og deltager. Det er også tanken bag ‘cooperative learning’ – når du selv kommer på banen og selv bliver en del, så husker du og lærer du, og det bliver en god oplevelse,” fortæller René Høeg.

”Det giver mulighed for, at man kan tage ved lære af og snakke med de lærere, som er tilknyttet klasserne for at finde ud af, hvordan de arbejder normalt og finde ud af, hvordan man kan gøre det pædagogisk. Vi præster er oplært til at skulle være eksperter, der kan alting, men jeg synes, der ligger mange muligheder i at samarbejde med lærerne.”

ARBEJD TEMATISK OG TVÆRFAGLIGT

Man vil også kunne arbejde mere tematisk, siger René Høeg og nævner et eksempel med vand. Man kunne undersøge vand biologisk, se på

“Kirken er en ressource, som skolen kan stikke snablen ned i og lære en masse ting af.”

hvilken rolle vand spiller for landbruget, for samfundet, eller hvordan man bruger vand i religionerne. Og der er mange andre temaer at tage af:

”Det kunne også være musik, hvor vores dygtige konservatorieuddannede organister er nogle fabelagtige musikere og formidlere. Hvad er noder? Hvad er ord, og hvad kan musik? Det kunne være en hel uge, hvor musiklærere og dansklærere var indblandede,” forklarer René Høeg.

Han peger på, at folkekirken traditionelt set har været en helt naturlig del af den dannelse, som børn og unge får i deres opvækst. Han håber, at folkeskolereformen vil kunne være med til, at folkekirken genopdager sin rolle som aktør i samfundsdannelsen.

”Folkekirken og kristendommen er en del af vores samfund og kultur, og det bruser i blodet på de fleste danskere, selvom de ikke kommer ret tit i kirken. Men den er der, og folk vil egentlig gerne lære om den, og de vil gerne selv være med til at gøre dørtærsklen lavere. Det er svært for dem at komme i gang med det, og det er det tydeligvis også for os som kirke. Men det tror jeg, denne her undervisning kan være med til, hvor man åbner kirken som teolog eller som organist. Eller måske er der nogle ressourcer i menighedsrådet, som kan byde ind.”

KIRKEN HAR MEGET AT BYDE IND MED

Folkekirken skal bruge folkeskolereformen til at genopdage sig selv som en ressource for samfundet, og særligt for skolen. Kirken har meget at byde ind med, og det vil folkeskolerne opdage, hvis de får muligheden, mener René Høeg.

”Jeg tror, mange lærere og skoleledere er usikre på, hvad det er, vi præster kan og vil. Så det er præstens opgave at få formidlet, at vi godt kan finde ud af at undervise, uden at vi bruger den der foie gras-metode, hvor vi står og stopper Gud ned i halsen på folk. Vi kan godt finde ud af at formidle det på en kulturel og samfundsmæssigt relevant måde,” siger han.

Og folkeskolereformen åbner op for, at folkekirken kan engagere sig mere i samarbejdet med landets folkeskoler:

”Der står også i reformen, at skolelederne skal tage kontakt til det omkringliggende samfund og finde ud af, hvordan vi kan bruge hinanden. Det er jo både NGO'er og erhvervsliv men selvfølgelig da også folkekirken. Det siger fuldstændig sig selv, at kirken er en ressource, som skolen kan stikke snablen ned i og lære en masse ting af.”

Med vædder bukserne

I Mårslet syd for Aarhus har de oplevet, at konfirmandundervisningen er blevet flyttet rundt på grund af folkeskolereformen. Ifølge en af kirkens to præster er der stor risiko for, at undervisningen forringes, og reformen griber også ind i andre dele af kirkens liv.

Med medde bukserne

Af Bo Grünberger

MED FOLKESKOLEREFOR-
MEN BLEV der overdraget mere
magt til skolelederne, der sam-
tidig fik en stor opgave med at
få skoleskemaerne til at gå op
med flere ugentlige timer til lærere og elever.
Det betyder også, at nogle skoleledere kan være
fristet til at nedprioritere konfirmandundervisning-
en, og selvom mange kirker og skoler har løst
problemerne i fordragelighed, så er det ikke alle
steder, det er gået så fredeligt til.

HAR IKKE VÆRET TIL FORHANDLING

”Skolereformen har betydet meget store udfordringer for os. Vi har måttet lægge fuldstændig om, for det er vi blevet presset eller tvunget til, sådan oplever jeg det. Der har ikke været nogen forhandling, men vi har nærmest fået et diktat om, at konfirmandundervisningen skulle ligge onsdag

eftermiddag mellem 14 og 15.30. Der skulle vi så have alle fire konfirmandhold. Men det kan selvfølgelig ikke lade sig gøre, for vi har kun to undervisningslokaler og er to præster. Vi måtte så tænke nyt og finde en anden løsning,” fortæller Hanne Davidsen, som er præst i Mårslet kirke.

Præsterne ved Mårslet kirke må nu finde sig i at skulle undervise konfirmanderne sjældnere, da skoleledelsen kun kunne finde ét ugentligt tidspunkt til alle fire konfirmandhold. Ved at undervise holdene hver anden uge går det op med undervisningskræfter og lokaler, men det har medført en forringelse af undervisningen, mener Hanne Davidsen.

”Vi må nu undervise konfirmanderne hver 14. dag. Det betyder, at det kan blive svært at lære dem rigtigt at kende, og det bliver umuligt at skabe progression i undervisningen. Den effektive undervisningstid bliver desuden reduceret, for vi bliver nødt til at begynde med saft og boller, så de unge kan blive lidt friske.”

Formelt er der ikke ændret meget på reglerne, men Hanne Davidsen har alligevel oplevet en klar forskel i forhold til den nye reform, hvor det er skolelederen, der har bestemt, hvornår konfirmandundervisningen skal ligge. Hun understreger, at samarbejdet mellem Mårslet skole og

“Vi har været fuldstændig sat ud på et sidespor i denne her proces, og kirkens ledelse har slet ikke været parat til at tage denne her udfordring op og har ikke set, hvor stor en trussel det faktisk er for den kirkelige undervisning.”

Mårslet kirke tidligere har været problemfrit.

”Vi har været vant til at forhandle os til rette og snakke sammen om tingene, men nu får vi at vide, at sådan skal det være, fordi skolen også har en masse andre ting, de skal tage hensyn til. Vi mærker tydeligt, at skolen er under pres og derfor ikke har overskud til at være imødekommende over for vores ønsker og krav. Det eneste positive, der er at sige, er, at vi har fået nogle hele dage med konfirmanderne. Men det kunne vi vel også have fået uden en skolereform,” fortæller hun.

DER ER IKKE TAGET HENSYN

Der er flere grunde til, at Hanne Davidsen begræder, at den ugentlige morgenkonfirmandundervisning forsvinder. En af dem er, at man risikerer at møde trætte og uoplagte børn, en anden er, at konfirmandundervisningen kan komme i konkurrence med fritidsaktiviteterne om eftermiddagen. Men et af de største problemer har været, at konfirmandundervisning om eftermiddagen har gjort, at man har måtte omlægge en stor del af kirkens normale arbejde.

”Der er ikke blevet taget hensyn til præsternes arbejdstilrettelæggelse - som man ellers ifølge gældende vejledning skal. Vi har rigtig mange samtaler om eftermiddagen med for eksempel

dåbsforældre og pårørende i forbindelse med dødsfald. Det er jo der, folk har fri, så derfor er undervisningen om eftermiddagen ikke ret god for os. Det har også været almindeligt hos os at have bisættelser og begravelser om eftermiddagen. Så de nye tider betyder en serviceforringelse for sognets borgere,” siger Hanne Davidsen.

Og det er ikke kun præsternes arbejde, der påvirkes af de nye forhold, for andre faggrupper berøres også.

”Vi har været nødt til at lave arbejdstiden om for vores kirkesanger, der er deltidsansat – både fordi vi nu får bisættelser om formiddagen, og fordi tidspunktet for vores månedlige plejehjemsgudstjeneste måtte flyttes. Det samme gælder også for organisten og kirketjeneren, selvom det har været mindre kompliceret,” fortæller præsten, der mener, at kirkens ledelse har sovet i timen.

”Vi har været fuldstændig sat ud på et sidespor i denne her proces, og kirkens ledelse har slet ikke været parat til at tage denne her udfordring op og har ikke set, hvor stor en trussel det faktisk er for den kirkelige undervisning. Jeg synes virkelig, at kirken er blevet taget med bukserne nede. Det er et stort privilegium, som med et slag er taget fra os,” siger Hanne Davidsen. ■

Tilbyder kursus i reformen

Aarhus Stiftscentral afholder kursus i, hvordan præster og kirkeligt ansatte kan gå til opgaven med at få tilpasset den nye konfirmationsundervisning. Her vil det blandt andet blive undersøgt, hvilke muligheder folkekirken har for at indgå i et tættere samarbejde med folkeskolen.

Privatfoto.

Lars Nymark Heilesen:
Det gælder om at se på mulighederne.

Af Bo Grünberger

DEN NYE FOLKESKOLEREFORM kan rumme store forandringer for konfirmationsundervisning-en i Danmark, hvilket har fået nogle præster op af stolen. Lars Nymark Heilesen fra Stiftscentralen i Aarhus mener, det er tid til at besinde sig, og han opfordrer til, at man kan benytte sig af Stiftscentralens tilbud, hvis man vil ruste sig til de nye tider. Århus Stiftscentral har til opgave at rådgive og vejlede præster og kirkeligt ansatte i forbindelse med konfirmationsundervisningen. I den forbindelse ligger de også inde med en stor samling af undervisningsmateriale, og de afholder løbende kurser og efteruddannelser.

VIL SE PÅ MULIGHEDER

Lars Nymark Heilesen vil gerne se muligheder i den nye folkeskolereform, og han peger konkret på de muligheder, som er, for at indgå i et tættere samarbejde med skolerne.

”Man må se på de muligheder for at supplere kirkens udspil til børns og unges dannelse, som skolereformens ’åbne skole’ og ’understøttende undervisning’ giver. 20 timers filosofiundervisning om ’de store spørgsmål’ for 8.klasse, eller en times ’salme-gymnastik’ for 4.-5.klasse i kirken med præst og organist er noget af det, der bliver prøvet af i det kommende skoleår. Her står vi først ved begyndelsen”, siger Lars Nymark Heilesen.

Som tidligere belyst i dette nummer er der formelt og juridisk ikke de store ændringer i den nye folkeskolereform. Folkeskolen og folkekirken har været adskilte størrelser siden 1975, og der har aldrig været noget krav om, at konfirmationsundervisningen skulle være dobbeltlektioner. Alligevel er der nogle store ændringer på vej for folkekirken, for folkeskolereformen lægger mere magt i hænderne på skolelederne. Og samtidig presses skolelederne, fordi lærerne nu skal være mere til stede på skolen, og eleverne i 7.-9. skal have et ugentligt skema på 37 timer.

KIRKEN HAR DET YDERSTE MANDAT

”Der er nogle skoleledere, som kan have tænkt, at det er nemmere at planlægge mellem klokken 8 og 15 end at sætte trængte lærere til at undervise til klokken 16 på konfirmanddage. På den måde er det den, der sidder med det yderste mandat, altså kirken, som bliver taberen. Mange præster er blevet lidt stødt over, at skoleledere rundt omkring har meldt sådan noget her ud. Det handler ikke kun om at miste de traditionelle morgentimer. Det skaber strukturelle og pædagogiske vanskeligheder for konfirmationsforberedelsen,” siger Lars Nymark Heilesen.

Han håber, at sognene vil se de nye udfordringer som muligheder for at tænke nyt.

”Nogle ordninger kalder ganske vist på nytænkning af den måde, præsten har været vant til at lave sin undervisning. Det er heller ingen skade til,” siger Lars Nymark Heilesen med et glimt øjet.

Læs mere om kurset, som Aarhus Stiftscentral afholder en 23. september på hjemmesiden:

www.aarhusstift.dk/arhus-stiftscentral.

Sonja er Præsten i hjemmeplejen

I Odder kan alvorligt syge borgere få hjælp af hjemmeplejepræster. Kommunen støtter både personale, og så får de også støtte fra folkekirken ellers ikke

bygge og døende få besøg
n Sonja Nicolaisen. Ord-
patienter, pårørende og
en fat i mennesker, som
ville være nået ud til.

Af Martin Høybye

TO ÅR HAR Sonja Nicolaisen fungeret i en forsøgsordning som hjemmeplejepreæst – landets første af slagsen. Hun er hjemmeplejens præst i 30% af sin tid, og derudover er hun sognepræst i Hundslund og Torrild Sogne. Idéen til stillingen er født af provst i Odder Provsti, Dorte Sørensen, der også er sygehusprovst i Region Midt, og behovet udspringer af, at sygehusenes behandlingsforløb bliver stadig kortere. Derfor udskrives folk hurtigt til pleje i eget hjem, hvor der med kort varsel skal sættes en række plejetiltag i gang, alt efter hvor syg borgeren er. Og her er det kommunens hjemmepleje, der kommer på banen.

”Det var vores provst Dorte Sørensen, der fik idéen. Og hun spurgte mig, om jeg kunne være interesseret i at være med, da jeg har en fortid

som sygehuspræst. Så gik hun videre med det til biskoppen og kommunen, og alle tog godt imod forslaget. Det havde vi næsten ikke turdet håbe på. Men der var altså opbakning fra alle lag – både kommunen, hjemmeplejen og stiftet,” siger Sonja Nicolaisen.

IKKE KUN TIL ÆLDRE

Målgruppen er dem, der får besøg af hjemmeplejen. Det er alvorligt syge og døende, som plejes i eget hjem i Odder Kommune, deres pårørende og personale.

”Det er vigtigt at forstå, at det ikke kun er ældre mennesker, dette her drejer sig om, men alle der er syge og plejes i eget hjem. Det er selvfølgelig klart, at andelen af ældre er stor, fordi de fylder mere i statistikken, men tilbudet er for alle uanset alder og uanset tro. Og jeg oplever, at jeg kommer ud til mange, som folkekirken ellers ikke ville være nået ud til,” siger hun.

Sonja Nicolaisen koncentrerede i starten sine kræfter om at finde den model for jobbet, der ville fungere bedst, så hun både kunne varetage sine almindelige sognepræsteforpligtelser med konfirmander og højmesser, samtidig med at hun kunne stå til rådighed for hjemmeplejen. Det er lykkedes, og efter to år er tilbudet blevet noget, som de forskellige faggrupper i

“Det er vigtigt at forstå, at det ikke kun er ældre mennesker, dette her drejer sig om, men alle der er syge og plejes i eget hjem.”

hjemmeplejen regner med i det daglige.

”Ligesom det giver en vis ro, at den lokale kirke ligger, hvor den gør, så kan jeg mærke, at personalet godt kan lide, at jeg er der. De kan sige, at der er mulighed for at tale med præsten i en situation, som måske er særligt vanskelig. Der hvor det kan være svært at sige, at man er nødt til gå. Der hvor man ikke har ressourcerne til at opfylde borgerens behov for åndelig støtte,” siger hjemmeplejepæsten.

Det er ikke noget nyt, at præsten kommer ud på besøg, for husbesøg er der lang tradition for inden for kirken. Men det er nyt, at præsten har et samarbejde med hjemmeplejens personale, som både kan være SOSU-assistent, hjemmesygeplejersker, ergo- og fysioterapeuter – alle, der er del af plejeteamet. Med hjemmeplejepæsten har folkekirken dermed en præst, der har sit virke i den såkaldt primære sundhedssektor, hvor en sygehuspræst derimod arbejder i den sekundære.

DEM, KIRKEN ELLERS IKKE VILLE NÅ

”Samtalerne foregår hjemme hos folk under absolut tavshedspligt. Det er typisk en SOSU-assistent eller hjemmesygeplejerske, der tager fat i mig og siger, at de kommer ude ved en, som har det sådan og sådan, og hvor de har

spurgt om ikke vedkommende har lyst til at få besøg “af Sonja.” Formidlingen sker altså gennem personalet. Derefter har jeg jo fået en slags billet, og så overtager jeg kontakten derfra og laver selv alle aftaler,” forklarer Sonja Nicolaisen.

Hun lægger vægt på, at hun kommer som gæst og folkekirkens repræsentant. Ikke som en del af behandlerteamet. Og det er i hjemmene, at behovet er størst, selvom hun står til rådighed i andre situationer også.

”Jeg kommer jo ud til private hjem, hvor forholdene er meget forskellige. Og jeg kommer ud til mennesker, som måske slet ikke havde tænkt på, at de kunne tale med en præst. Jeg kommer ud til nogle, som ikke kender deres egen sognepræst, for gjorde de det, ville de selvfølgelig have ringet til vedkommende. Hvis det er relevant, formidler jeg derfor også kontakt til egen sognepræst, for jeg skal ikke som sådan overtage den lokale præsts arbejde og kan da heller ikke være sjælesørger for hele kommunen i praksis. Det er jo heller ikke mig, der i sidste ende skal forestå en eventuel begravelse. På den måde er hjemmeplejepæstens funktion meget som sygehuspræstens. Men arbejdet foregår altså bare i borgerens hjem og ikke på sygehuset,” fortæller Sonja Nicolaisen.

Tilgivelse

SOM

nødvendighed

“Under læsningen har jeg hele tiden set og hørt Tutu foran mig. Sådan kan det gå enhver læser, og derfor er det også den letteste sag af verden at anbefale den. På det varmeste!”

– Biskop Kjeld Holm

Desmond
& Mpho
Tutu

Tilgivelsens
bog

Fire skridt til
forsoning med dig
selv og verden

KRISTELIGT DAGBLADS FORLAG

“Som menneske gør han et vældigt indtryk, hans brændende engagement, hans humor, hans fromhed og hans kompromisløshed, når det gælder kampen for de svage, udsatte og undertrykte overalt i verden. Som forfatter er han lige så fascinerende.”

Af Biskop Kjeld Holm

EN AF DE største oplevelser, jeg har haft som biskop over Aarhus Stift, har været at få lov til at møde Sydafrikas tidligere ærkebiskop, Desmond Tutu. Blandt andet i Aarhus i 2001, hvor han besøgte byen i forbindelse med Danske Kirkedage. At høre ham tale og at holde gudstjeneste sammen med ham for tre tusinde mennesker i det store telt bag Ingerslev Torv kommer jeg aldrig over. Ligesom glæden over, at han var blandt dem, der skrev en artikel i det festskrift, der blev udgivet, da jeg fyldte 60 år. Som menneske gør han et vældigt indtryk, hans brændende engagement, hans humor, hans fromhed og hans kompromisløshed, når det gælder kampen for de svage, udsatte og undertrykte overalt i verden. Som forfatter er han lige så fascinerende.

Det er almindelig kendt, at det var præsident Nelson Mandela, der gjorde sin gode ven, Desmond Tutu, til formand for den Sandheds- og Forsoningskommission, der på afgørende

vis blev en forudsætning for, at overgangen til demokrati fra et racistisk voldsregime overhovedet kunne lade sig gøre på rimelig fredelig vis. Og den historie har Tutu fortalt i sin helt fantastiske bog, *Ingen fremtid uden tilgivelse*. Og nu har han sammen med sin datter, Mpho, skrevet en slags fortsættelse, *Tilgivelsens bog*. Ligesom den førnævnte er den bygget op om en række skrækkelige historier – primært fra Sydafrika, om vold, udbytning og menneskelig fornedrelse. Og den stiller spørgsmålet om, hvordan det er muligt for mennesker at komme videre, uden at gå til i bitterhed og hævnthørst.

TILGIVELSENS MULIGHED

På den måde er denne nye bog en slags "håndbog" i tilgivelsens mulighed, og den kan virke noget fremmedartet i dette, at tilgivelse også er en slags teknik eller en form for selvterapi, hvor man indøves i at kunne tilgive – også de mest brutale overgreb. Der opereres med fire skridt til forsoning med sig selv og verden.

Men man lægger hurtigt ethvert forbehold til side, for bogen er i sine konkrete fortællinger og i sin præcisering af, at tilgivelse faktisk er mulig, så overbevisende og bevægende, at den får én til at håbe og tro på en bedre verden. Det handler om i første omgang at fortælle overgrebets historie, dernæst forsøge at sætte ord på smerten, for så at tilgive, som er identisk med at erkende, at også f.eks. voldsmanden er et menneske. Og da kan forholdet til det andet menneske fornys, eller det kan opgives uden bitterhed.

”Med en tænkemåde præget af beklagelse ser jeg på verden og ser alt, hvad der er galt. Når jeg har en tilgivende tænkemåde, bliver mit syn på verden ikke styret af beklagelse, men af taknemmelighed. Når jeg ser på verden, begynder jeg at se alt, hvad der er godt. Vi kan ændre verden, når vi vælger at skabe en verden med tilgivelse i vores eget hjerte og sind.”

Bogens pointe er egentlig, om det overhovedet er muligt at leve meningsfuldt i en verden, hvor

det er hævnens logik, der hersker, om end det på mange måder er verdens vilkår i dag. Men måske er det netop håbet om tilgivelse, der gør, at verden stadig er til.

Under læsningen har jeg hele tiden set og hørt Tutu foran mig. Sådan kan det gå enhver læser, og derfor er det også den letteste sag af verden at anbefale den. På det varmeste!

Desmond & Mpho Tutu:

Tilgivelsens Bog

Kristeligt Dagblads Forlag

244 sider. Kr. 249,95

Viby kirke

Området, hvor århusbydelen Viby ligger, har været befolket i fem årtusinder. Der er blandt andet gjort fund ved Brabrand Sø, som stammer fra en tidlig Ertebøllekultur. Og de lokale stednavne peger på, at området har været helligsted, længe før kristendommen kom til landet. Men siden 1150 har Viby Kirke været egnens vartegn, og den afløste sandsynligvis en ældre stavkirke i området.

Tekst: Martin Høybye

Foto: Henrik S. Mikkelsen

HENRIK SØGAARD MIKKELSEN er sognepræst i Viby, og han har skrevet bogen 'Viby gennem 1000 år,' der i tekst og billeder fortæller ikke bare kirkens men hele områdets historie. Det er spændende læsning, og i det følgende bringer vi en opsummering af hovedpunkterne omkring kirken, suppleret med oplysninger fra Nationalmuseet.

Selve navnet 'Viby' betyder netop 'helligsted.' Nu om dage kendes stadig den betydning af ordet 'vi' i fx vielse, og når noget indvies. I vikingetiden var Viby ikke kun religiøst kultsted men også centrum for kongens udøvende magt.

Placeringen var god, trukket tilbage fra 'Aros' (Aarhus), der var handels- og søfartsby, og som lå udsat for angreb fra søsiden. Samtidig var der nem adgang sydover til Skanderborg og hærvejen, samt til åen, der har sørget for nem transport til Aros, der i øvrigt betyder 'Åens Munding' og altså var der, hvor åen løb ud i havet.

KONGSGÅRDEN I VIBY

Man ved, at der lå en kongsgård i Viby, men den nærmere placering er endnu ukendt, selvom fundamentrester under Viby Skole på et tidspunkt fik mange til at tro, at dette var tomten fra den oprindelige kongsgård. Men da denne bygning har været skalmuret med munkesten, ved man nu, at der sandsynligvis har været tale om et senere byggeri (omkring år 1400).

Den mere sandsynlige placering for kongsgården er syd for kirken, hvor præsten i Viby, Jens Lauritsen Mariager, i en indberetning om

sognet i 1623 skriver, at kongsgården har ligget syd for kirken, og at grundvolden stadig er at bemærke, når der pløjes på stedet.

Ellers er det småt med skriftlige kilder om kongsgården, men historieskriveren Saxo fortæller, at Valdemar den Store indkaldte til et vigtigt møde på netop kongsgården i Viby i 1176. Her stod Magnus Eriksen, der var uægte søn af den tidligere konge, Erik Lam, anklaget for landsforræderi, idet han i ledtog med to hertugsønner fra Halland havde villet tage kongen af dage. Mødet endte med en tilståelse og – måske bemærkelsesværdigt – at kongen tilgav den formastelige.

BYGGET NÆR HELLIGKILDE

Kongsgårdens præcise placering står altså hen i det uvisse, men anderledes fast ligger det selvfølgelig med Viby Kirke, som blev opført nær kongsgården omkring år 1150 – sandsynligvis af Valdemar den Store. Man mener, at den afløste en stavkirke, som var placeret nordligere (i området Nordby), hvor der sprang en helligkilde, og hvor der var kirkegård. Kilden hed Hellig Niels' Kilde og var opkaldt efter Niels, der var søn af Knud den 5. Magnussen. Niels var i modsætning til sin stridbare far og farfar meget from, og efter hans død opstod en kult om hans person, så folk stadig valfartede til Hellig Niels' kilde op i 1600-tallet. Han døde forholdsvis ung og blev først stedt til hvile i Vor Frue Kirke, der var datidens domkirke. Men da Skt. Clemens Kirke, som vi i dag kender som Aarhus Domkirke, blev bygget, blev Hellig Niels' jordiske rester flyttet dertil.

MANGE SKIFTENDE EJERE

Som det sig næsten hør og bør med vores gamle middelalderkirker, har Viby Kirke været igennem mange forskellige ejerskaber. Det første kender vi fra Valdemars Sejrs Jordebog fra 1231, hvor der står, at hele Viby tilhørte kongen. Fra 1515 var kirken dog omkring et ejerskab af spedalskhedshospitalet Skt. Karens Gård, da Christian II skænkede kirken hertil under visse betingelser. Blandt andet at ejerskabet kun gjaldt i klosterforstander Svend Mogensens levetid. Efter klosterforstanderens død i 1547 gik ejerskabet således tilbage til kongen (Frederik I). Svenskekrigene i 1643 til 1660 var hårde ved Viby. Bønderne og præsten

var ruineret, men også kongen var på hælene, og derfor afstod Frederik III en hel del ejendom – deriblandt Viby Kirke – til storkøbmanden Gabriel Marselis fra Holland som tak for hans støtte under krigen. Kirken var nu i henholdvis slægten Marselis, Rodsteen og Charisius' eje frem til 1771, hvor Viby Kirke blev købt af den nye ejer af Marselisborg, Christian Rudolph Philip Gersdorff. Kirken var forfaldet under slægten Charisius, men Gersdorff bekostede en hovedstandsættelse af kirken i 1785. I midten af 1800-tallet var der smalhals i landbruget, og også kirken led under de magre år. I årene op til århundredeskiftet begyndte det igen at lysne for kirken, og fra 1897 var den ejet af henholdsvis Aarhus og Viby Kommune, inden den i 1975 overgik til selveje.

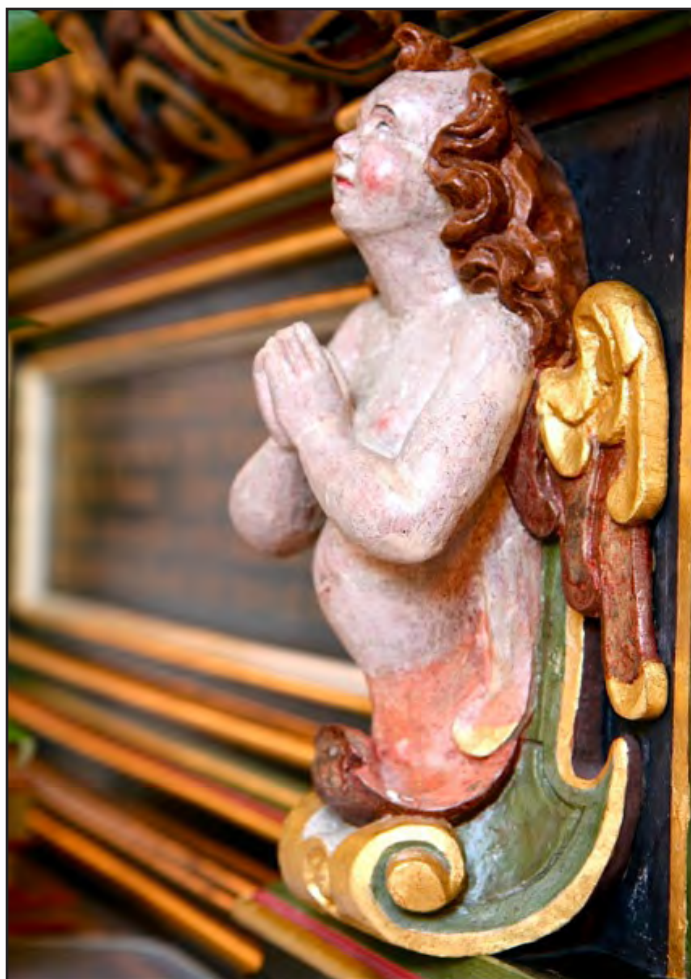
OPRINDELIGT TRE RUM

Kirken har oprindeligt bestået af tre rum, nemlig apsis, kor og skib, hvor lyset gennem små romanske vinduer trængte ind i, hvad der må have været et temmelig dunkelt kirkerum. Tårnet i syd og våbenhuset i vest er senmiddelalderlige tilbygninger, der er opført i munkesten. I tårnet er også brugt kvadre, fra hvad der anslås at være en nedbrudt kirke. Selve kirken er bygget af kløvede rå kampesten på en sokkel med skråkant. I vinduerne og dørenes indfatninger, samt i hjørnerne er der tilhuggede sten. Gavlene har været med murede kamtakker, hvilket stadig kan ses på skibets vestmur, hvor den nu er del af østmuren i tårnet. Døbefonten, der er i granit, er formodentlig lige så gammel som kirken, og den stod sandsynligvis mellem indgangen i syd og den nu tilmurede oprindelige nordindgang, som var 'kvindedøren.' I 1400-tallet var kirken igennem en bekostelig ombygning, formentlig finansieret af biskop

Jens Iversen Lange, hvis slægtsvåben med de tre roser, findes i korets østlige hvælv. På den tid fik kirken hvælv i kor og skib i gotisk stil, ligesom Lange sandsynligvis også har bekostet de gotiske vinduer i syd- og nordmuren i skibet. Kirken har gennem historien været igennem perioder med mislighold, og blandt andet har dele af tårnet været sammenstyrtet. Det blev sat i stand under en hovedstandsættelse af kirken i 1785, som baron Gersdorff stod for under sit ejerskab. Tårnet blev ved den lejlighed gjort et stokværk lavere og fik det karakteristiske spir med vindfløjen.

HOVEDRENOVERING I 1962

Indvendigt bærer kirken præg af en nyere renovering fra 1962, hvor kirkebænkene i eg og alterbordet kom til. Dåbsfadet har relief af Mariæ bebudelse og er fra 1550, mens dåbskanden fra ca. 1940 først blev skænket kirken i 1975. Inventaret tæller også alterstager i messing fra ca. 1625, hvorimod kalken, disken og vinkanden er af nyere dato. Den flotte altertavle i renæssancestil er fra 1640 og er udført i eg af Peder Jensen Koldings elever. Øverst er indsat et maleri af den tornekrøned Kristus, mens der i storfeltet er en nadverscene, som er skåret i relief. Over nadverscenen er skåret den korsfæstede Jesus, flankeret af Jomfru Maria og disciplen Johannes på hver sin side. Prædikestolen er fra starten af 1600-tallet og lavet af Mikkel Van Grønningen. Den er i højrenæssancestil og består af fem fag med mandlige og kvindelige figurer på skift. Storfelterne er malet omkring år 1700, hvor Jesus med verdenskuglen omgives af Mattæus, Lukas, Markus og Johannes. Over disse buer ser man lensmanden Carl Bryskes slægtsvåben – skænkeren af prædikestolen. ■

Se mere om Viby Kirke på:
www.vibykirke.dk.

Find bogen 'Viby gennem
1000 år – en fortælling om
kirken og sognet,' her:

www.vibykirke.dk/kirkens-historie.html

RØSTEN udgives af:

Folkekirkeinfo / Kirken i Østjylland

Dalgas Avenue 46, 2.

8000 Århus C

Tlf.nr.:86163673

Henvendelser vedr. RØSTEN:

martin@folkekirkeinfo.dk

Næste udgave af RØSTEN udkommer til december, 2014.

Forslag skal være os i hænde 1. oktober, 2014.

Find alle udgaver af Røsten på:

www.kirkenioestjylland.dk